

Het Brood dat Blijft

Johannes 6.24–35; Efeze 4.17–25

Rev Dr Jos M. Strengholt

Dallas, 2009; Arnhem-Nijmegen 2018

De evangelielezing van vandaag spreekt over mensen die Jezus volgden omdat zij honger hadden. Zij hadden voedsel nodig. In onze westerse samenleving is honger moeilijk voor te stellen. Zodra onze maag of eetlust ook maar een klein signaal geeft, openen wij de koelkast en bevredigen wij onmiddellijk onze behoefte aan eten en drinken – net zoals wij gewend zijn geraakt aan de onmiddellijke vervulling van al onze verlangens.

Ik woon inmiddels al achttien jaar in Egypte. Daar verdient ongeveer de helft van de bevolking minder dan twee dollar per dag. Miljoenen mensen gaan elke avond met honger naar bed, eenvoudigweg omdat zij te arm zijn om voldoende goed voedsel te kopen. Velen leven dagelijks van een kom rijst en wat slappe thee met suiker. Als zij honger krijgen, kunnen zij niet naar een goed gevulde koelkast lopen – want zij hebben helemaal geen koelkast.

Veel vaders en moeders in deze wereld hebben niet de middelen om goed voor hun kinderen te zorgen en hun kwaliteit van leven te waarborgen. Dit ondervoede bestaan vormt een grote bedreiging voor hun gezondheid, en vooral kinderen lijden daaronder – en sterven vaak aan ziekten die gemakkelijk voorkomen hadden kunnen worden, als er maar een paar dollar extra beschikbaar was geweest voor medicijnen.

Jezus ontmoette veel hongerige en zieke mensen. In het oude Israël was de armoede enorm. Toen Jezus op wonderlijke wijze vijfduizend mannen te eten gaf – vrouwen en kinderen zijn in dat aantal niet meegerekend – was dat eenvoudigweg omdat zij geen voedsel hadden (Joh. 6.5). Dit waren geen welgestelde mensen uit de hogere middenklasse die toevallig gezamenlijk hun lunchpakket waren vergeten. Dit waren armen, mensen die niets hadden en die in grote nood verkeerden.

De wonderbare spijziging van deze duizenden vond plaats aan de oostkant van het Meer van Galilea. Nadat dit was gebeurd, ging onze Heere Jezus Christus 's nachts alleen naar de overkant van het meer, naar de westkant, naar de stad Kapernaüm. En waarachtig, daar waren opnieuw diezelfde duizenden hongerige armen! Zij wilden Jezus zien en waren Hem daarom om het meer heen gevolgd.

1. Het voedsel dat niet blijft

Gisteren hadden deze duizenden voedsel van Jezus ontvangen, en vandaag wilden zij meer. Meer voedsel. Zij hadden hoge verwachtingen van Jezus. Iemand die de armen op wonderlijke wijze kon voeden – was Hij niet alles wat zij nodig hadden? Hij was immers werkelijk „een blijde boodschap voor armen”. (Luk. 4.18)

De apostel Johannes schrijft: „Toen dan de mensen het teken gezien hadden dat Jezus gedaan had, zeiden zij: "Deze is werkelijk de Profeet, Die in de wereld komen zou.” (Joh. 6.14).

Israël verwachtte een profeet zoals Mozes, en deze wonderdoener uit Nazareth voldeed daar zeker aan. Mozes gaf manna in de woestijn, en deze Jezus deed precies hetzelfde.

In de islam wordt Jezus hoog geëerd als profeet. De islam leert dat Allah door de geschiedenis heen profeten naar ieder volk heeft gezonden. Deze profeten zijn volmaakte mensen, door Allah uitgekozen om Zijn woordvoerders te zijn en om een heilig boek aan hun volk te brengen. De meest geëerde profeten binnen de islam zijn:

- Mozes, die de Thora naar Israël bracht;
- Jezus, die een ander boek bracht, het Evangelie genoemd;
- en ten slotte Mohammed, die de Koran bracht, in de eerste plaats voor de Arabieren, maar ook voor de hele wereld.

De islam erkent dat Jezus grote wonderen deed en verwijst vaag naar de tijd waarin Jezus voedsel vermenigvuldigde voor de hongerigen. In de Koran lezen wij:

Toen de discipelen zeiden: „O Jezus, zoon van Maria! Is uw Heer in staat voor ons een tafel uit de hemel neer te zenden, gedekt met voedsel?” [...] Jezus, zoon van Maria, zei: „O Allah, onze Heer! Zend voor ons een tafel neer uit de hemel, opdat zij voor de eersten onder ons en de laatsten onder ons een feest zal zijn en een teken van U.” (Koran 5:112, 114)

Het islamitische beeld van Jezus verschilt niet veel van hoe die hongerige duizenden die naar Jezus in Kapernaüm kwamen, over Hem dachten. Jezus is een profeet, door God gezonden, die met Gods hulp grote wonderen kan doen. Hij was een volmaakt mens, en de islam heeft zo'n groot respect voor Hem dat men zich eenvoudigweg niet kan voorstellen dat God Hem ooit aan een kruis zou laten sterven.

De islam ontkent de kruisiging van onze Heere Jezus. Eveneens ontkent zij Zijn opstanding uit de doden. Volgens de islam is Hij nooit gestorven – God nam Hem rechtstreeks op in de hemel toen de leiders van Israël probeerden Hem te kruisigen.

De gedachte achter deze islamitische opvatting is op zichzelf heel logisch: zou God Zijn dienaren ooit zo laten lijden? Als iemand God werkelijk gehoorzaamt, zal God hem of haar zegenen met alles wat nodig is – gezondheid, rijkdom en iedere denkbare zegen. Lijden is niet voor Gods goede dienaren; lijden is voor boosdoeners! Dus als je lijdt, moet je wel iets verkeerd gedaan hebben.

Wat een verwrongen gedachte. Paulus schreef aan de gemeente van Efeze over de heidenen. Ze zijn:

verduisterd in het verstand, vervreemd van het leven dat uit God is, door de onwetendheid die in hen is, door de verharding van hun hart. (Efe. 4.18)

Ik leef niet onder de Arabieren met het idee dat ik beter ben dan zij. Ik besef ook dat, zoals zij zich een verkeerd beeld van Jezus Christus hebben gevormd, wij in onze eigen samenleving, in onze kerken en zelfs in ons eigen leven eveneens geneigd zijn om valse beelden van Christus te maken.

In onze westerse wereld bestaan vele Jezusbeelden. Er is bijvoorbeeld de New Age-Jezus, die mensen helpt om zich bewust te worden van het goddelijke in zichzelf. En er is de Jezus van het Jesus Seminar: een profeet die met vurige ogen een sociale revolutie predikte. We hebben een Republikeinse Jezus, een Democratische Jezus, een zwarte Jezus, een witte Jezus. Hij lijkt al onze eigen opvattingen en maatschappelijke idealen te bevestigen.

Hoe zien wij in onze kerken onze Heere Jezus Christus? Ik vrees dat wij vaak niet veel verschillen van die duizenden hongerige Joden die naar Jezus kwamen. Dikwijls zien wij Jezus in de eerste plaats als Degene Die onze eigen behoeften vervult. En ach, wat zijn onze verlanglijstjes lang... Ook wij hebben veel honger...

- Wij honger naar liefde om wie wij zijn.
- Wij verlangen naar medelijden om wat wij hebben meegemaakt.
- Wij verlangen ernaar werkelijk begrepen en onvoorwaardelijk aanvaard te worden.
- Wij willen ervaren dat ons leven betekenis heeft.
- Wij willen succesvol zijn in ons werk.
- Wij willen weten dat ons leven ertoe doet.
- Wij willen invloed hebben.
- Wij verlangen naar eigenwaarde.
- Wij willen bevestigd krijgen dat wij goed genoeg zijn.
- Wij willen onze eigen mening en verlangens kunnen doordrijven.
- Wij verlangen naar avontuur, opwinding, actie en passie.
- Wij willen het leven ervaren als spannend en meeslepend.

Wij hebben iets nodig, en Jezus geeft het. Wij vinden iets mooi, dus Hij vindt het ook mooi. Hij is er voor ons.

Ben je ziek? Hij maakt je gezond.

Heb je geld nodig? Hij maakt je rijk.

Heb je een laag gevoel van eigenwaarde? Hij bevestigt je.

Wil je iets? Spreek het uit en claim het!

Als christenen verlangen wij naar onmiddellijke vervulling van al onze wensen, en onze Jezus geeft dat allemaal – nu meteen. Hier en nu. Wij houden niet van wachten. Wij aanvaarden geen lijden. Geen kruis voor ons. Wij zijn immers christenen, dus verwachten wij dat Jezus ons leven volmaakt maakt. Volmaakt volgens onze eigen verlangens.

De nieuwste toevoeging aan deze Jezusbeelden is bijzonder populair in grote delen van de Anglicaanse Kerk: de Jezus Die iedere menselijke relatie goedkeurt, zolang er maar „liefde en toewijding” is. Het maakt niet uit wat de apostelen en de Kerk door de eeuwen heen hebben geleerd; wij hebben onze eigen Jezus.

De Jezus Die ons geeft wat wij prettig vinden en ons laat leven zoals wij willen, zolang wij maar onze gebeden opzeggen.

Zo hebben wij Hem gemaakt tot een soort kerstman.

Wij willen graag volop brood en vis ontvangen, maar misschien zijn wij vergeten naar de werkelijke Jezus te kijken en naar wat Hij betekent... Wie Hij werkelijk is en wat Hij van ons vraagt.

2. Zoek eerst...

Jezus was kritisch op die duizenden arme en hongerige mensen die Hem volgden omdat zij vooral op tijdelijk voedsel gericht waren. Hij zei tegen hen:

Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: U zoekt Mij niet omdat u tekenen gezien hebt, maar omdat u van de broden gegeten hebt en verzadigd bent. Werk niet om het voedsel dat vergaat, maar om het voedsel dat blijft tot in het eeuwige leven, dat de Zoon des mensen u zal geven. (Joh. 6.26–27)

Voor Jezus was niet het voedsel dat Hij hun gaf het belangrijkste, maar datgene waar het wonder naar verwees. In plaats van zich te richten op het tijdelijke voedsel, op de zegeningen van dit aardse leven, hadden zij moeten letten op de betekenis van het wonder.

Jezus legt nu de les van de spijziging van de vijfduizend uit: zij moest de mensen doen begrijpen dat Hij in staat is voedsel te geven dat blijft tot in het eeuwige leven. Niet ons welzijn in dit aardse bestaan, maar de eeuwigheid behoort onze eerste zorg te zijn.

Jezus richt onze aandacht op dat andere leven, voorbij alles wat wij kunnen zien en aanraken. Hij richt ons hart en ons verstand op het Koninkrijk van God, Zijn Vader, op de geestelijke werkelijkheid waarin wij leven en die ons overal onzichtbaar omringt. „Zoek eerst het Koninkrijk van God” – dat is wat Jezus deze arme volgelingen voorhoudt.

Richt je op het eeuwige leven, niet op onze behoeften in dit leven.

Dat zijn moeilijke woorden van Jezus. Wij zijn zo gewend ons te richten op het heden, op het hier en nu, dat God en Zijn wereld vaak slechts een voetnoot in ons leven zijn. Of het glazuur op de taart.

In Egypte heb ik veel geleerd van arme christenen, die in dit leven niets bezitten behalve hun vertrouwen dat God op een dag alles goed zal maken. Ik heb daar veel meer vertrouwen in God gezien en een sterk verlangen om voor altijd met Hem te leven. Te midden van hun armoede en ziekten is de hoop om bij God te zijn werkelijk hun troost.

In Irak heb ik veel christenen met een verwoest bestaan ontmoet die hebben geleerd God te vertrouwen en te weten dat hun leven veilig is bij Hem, zelfs onder de meest verschrikkelijke omstandigheden. In hun ellende hebben zij geleerd eerst het Koninkrijk van God te zoeken en een nieuwe hemel en een nieuwe aarde te verwachten.

In Soedan heb ik gezien hoe de Kerk bereid is op te staan tegen slechte machthebbers en hoe bisschoppen en priesters bereid zijn vast te houden aan de Bijbelse waarheid, zelfs als zij daarvoor hun leven moeten geven. Want zij weten dat dit leven tijdelijk is... en zij zien uit naar het eeuwige Koninkrijk van God.

Zij hebben gezien hoe Jezus de vijfduizend op wonderlijke wijze voedde, en zij hebben begrepen dat dit betekent dat Hij Degene is Die de eeuwigheid in Zijn handen houdt.

De Joodse menigte vroeg Hem: „Wat moeten wij doen?” Jezus antwoordde: „...dat u gelooft in Hem Die Hij gezonden heeft.” (Joh. 6.29)

3. Jezus is het Brood

De Joden waren niet gemakkelijk overtuigd door deze woorden van onze Heere Jezus Christus. Zij begrepen heel goed dat Hij over Zichzelf sprak als over méér dan slechts een profeet. Hoe kon Hij van hen verlangen dat zij in Hém geloofden?

Wij geloven in God – maar kunnen wij ook in Jezus geloven? Maakt Hij Zichzelf hiermee niet... goddelijk?

Zij hadden al geconcludeerd dat Hij op Mozes leek en geloofden dat Hij de profeet was die Mozes had aangekondigd. Maar Jezus sprak nu over Zichzelf als de Zoon des mensen – een goddelijke titel – en Hij zei dat God Zijn Vader was. Was Hij dan meer dan een profeet?

Daarom vroegen zij Hem:

Welk teken doet U dan, opdat wij het zien en U geloven? Welk werk verricht U? Onze vaders hebben het manna gegeten in de woestijn; zoals geschreven staat: Hij gaf hun brood uit de hemel te eten. (Joh. 6.30–31)

Wat een merkwaardige vraag, nadat zij hadden gezien hoe Jezus vijfduizend mensen op wonderlijke wijze had gevoed. Was dat dan niet indrukwekkend genoeg? Misschien dachten zij dat het wonder van Jezus kleiner was dan dat van Mozes, omdat Israël jarenlang in de woestijn gevoed werd, terwijl Jezus weigerde hun opnieuw een wonderbare maaltijd te geven.

Wie bent U, Jezus?

Jezus antwoordt vervolgens met een uitspraak die ongetwijfeld vooruitwijst naar de heilige Eucharistie. De dag ervoor, toen Hij de vijfduizend voedde, „nam Hij de broden, en nadat Hij gedankt had, verdeelde Hij ze onder de discipelen” (Joh. 6:11) Het zijn dezelfde woorden die wij lezen bij het Laatste Avondmaal (Mat. 26.26–29) en die Paulus herhaalt als de instellingswoorden van de heilige Eucharistie. (1 Kor. 11.24)

Nu, een dag later, onderstreept Jezus hoe wij de spijziging van de vijfduizend moeten zien in het licht van de eeuwigheid, en hoe dit vooruitwijst naar de Eucharistie:

Mijn Vader geeft u het ware brood uit de hemel. Want het brood van God is Hij Die uit de hemel neerdaalt en aan de wereld het leven geeft. [...] Ik ben het Brood des levens. Wie tot Mij komt, zal beslist geen honger hebben, en wie in Mij gelooft, zal nooit meer dorst hebben. (Joh. 6.32–35)

„Geef ons heden ons dagelijks brood.”

Wat wij over de Heere Jezus Christus geloven is van levensbelang, omdat God Hem aan ons geeft als ons Brood.

Wij moeten in Hem geloven en Hem ontvangen om het eeuwige leven te hebben.

God geeft onze Heere als het middel waardoor wij de eeuwigheid kunnen verkrijgen.

Toen Paulus sprak over de verharding van het hart van de heidenen en over hun leven van losbandigheid en hebzucht, beschreef hij een bestaan dat volledig gericht was op de onmiddellijke bevrediging van verlangens. Daartegenover zegt Paulus: „Maar u hebt Christus zo niet leren kennen”. (Ef. 4.20)

De gelovigen van de vroege Kerk hadden een duidelijke onderwijzing ontvangen over Jezus Christus. De apostelen hadden hun dogmatisch en theologisch geleerd wie Jezus was. Paulus zegt ook: „...u bent in Hem onderwezen...” (Efe. 4.21)

Weten wie Hij is, is van het grootste belang, want, zoals Paulus zegt: „de waarheid is in Jezus.” (Efe. 4.21).

De vroege Kerk stelde Jezus niet voor als een profeet die wijze woorden sprak, goede woorden, waarheden over God. De vroege Kerk verkondigde Jezus Christus als de Waarheid Zelf. Als de vleeswording van de Waarheid. Als God.

Zoals Jezus ons niet slechts brood geeft dat eeuwig leven schenkt. Hij zegt dat Hij Zelf dat Brood **is**. Hij geeft niet slechts een teken; Hij **is** het teken.

Hij is het Brood dat God uit de hemel heeft gegeven tot het eeuwige heil van de mensheid. De vleeswording, de komst van de Zoon van God in onze wereld, is de grote boodschap van de Kerk.

In Christus Jezus – geboren uit de maagd Maria, gestorven aan het kruis en op de derde dag opgestaan – ontmoeten wij God. Wanneer wij Hem zien zoals Hij werkelijk is, worden wij binnengeleid in Gods wereld, in de eeuwigheid.

In het jodendom gaf God een wet.

In de islam zond God een boek uit de hemel.

In het christelijk geloof kwam God Zelf. Hij gaf Zichzelf om te sterven; Hij werd ons Brood, om ons het eeuwige leven te schenken.

Conclusie

Het idee dat Jezus een soort kerstman is, Die ons alles geeft wat wij willen – gezondheid en rijkdom – is niet alleen onwaar, maar ook zeer onpastoraal. Wat een troosteloze boodschap is dat voor de miljoenen lijdende mensen in de wereld. Voor hongerigen, zieken, mensen met spanningen in hun werk, mensen met gezinsproblemen, mensen die depressief zijn... Het stuurt hen een donkere nacht in, omdat het hun vertelt dat er blijkbaar iets mis met hen moet zijn.

Maar wij hebben de grote boodschap van het Evangelie van onze Heere.

God buigt Zich neer om bij u te zijn in uw ellende. Om bij u en bij mij te zijn in onze problemen, onze mislukkingen en ons verdriet. Hij belooft niet dat Hij die omstandigheden nu zal veranderen, maar Hij belooft Immanuel te zijn: God met ons, hier en nu.

Wat een troost dat God Zichzelf geeft in brood en wijn om deel uit te maken van uw leven, om u te sterken en u te zegenen met de gemeenschap met Hem – zelfs te midden van uw huidige problemen, hoe die er ook uitzien.

En Hij geeft u de gave van het eeuwige leven: Zijn tegenwoordigheid vandaag én het leven met Hem in Zijn eeuwige Koninkrijk,

En God zal alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal er niet meer zijn; ook geen rouw, jammerklacht of moeite zal er meer zijn. Want de eerste dingen zijn voorbijgegaan.(Op.21.4)

+ In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.

